

imeti: veličansko poslopje za-se, poslopja za dvornike in pretorjane, gledišča ali teatre, licej, knjižnico, toplice, tempeljne, prostorne hladne gaje in še clo Tempe, sloveč Tesaljski dol — in Bog vé še kaj. In vse to, ki je nekđaj 7 milj obseglo, ni zdaj družiga ko strašne žalostne razvaline, na kterih med lepim oljkovim drevjem praprot raste! Celo uro, premišljeva je minljivost tudi mogočnikov in njih del, sim po teh podertinah lazil in potem še le v Tibur šel.

Cesta gré od tod naprej dobre pol ure po silno kamnitim hribu sred oljkoviga gaja do mesta, ki šteje do 7000 duš. Mesto leži na robu hriba nad prav lepo rodovitno dolino, in je silno staro, mende starši ko Rim. Po svoji legi je bilo silo terdno, in je imelo z Rimom dolgo terd boj. V letu 544 po Kristusovim rojstvu je bil Totila skoraj vse Tiburčane pomoril in mesto razdjal; pa že čez tri leta ga je spet sozidal. — Tudi cesar Oton III., kterimu se je mesto dolgo branilo, je žugal prebivavce pomoriti in vse pokončati; pa sv. Romuald ga je preprosil, de jih ni.

Dan današnji je mestice, ki so ga v starodavnih časih toliko čislali, le revno, in ulice so ozke in večidel nesnažne. Pri vsim tem ga popotniki sploh obiskujejo, pa mende več zavolj Aniénoviga slapa, ko zavolj nekdanje imenitosti. Na izhodni strani priteče namreč reka Anié, ki se je prej prav štric mesta v veličanskim slapu čez silne skale v strašno brezno izlivala, iz kteriga je naprej v dolino derla. V letu 1826 so pa grozne povodnji nekoliko mesta poderle; in zato so, mesto za naprej take nevarnosti in škode obvarovati, pod rajncim papežem Gregorjem XVI. bližnji hrib (Monte Catillo) prevertali, in reko dalje od mesta odpeljali. Dva po 294 metrov dolga, po 10 široka, in po 13 visoka, obokana odduška ali odtoka (Caniculi) so skozi hrib napravili, po kterih zdaj reka teče, in iz kterih v lepim slapu 110 metrov globoko pada. Vse to bolj ogledati, sim šel iz mesta, ali marveč iz roba, kjer na skali prav nad breznam zal tempeljček Šembilje, ali kakor nekteri terdijo, Veste stoji, globoko doli do brezna, ki mu Neptunova jama pravijo, in kamor še zmiram nekoliko vode teče; — in potem po nasprotni strani gor v novo-napravljeni odtok reke na Katilskim hribu.

V mestu ni nič posebniga. Kjer je nekđaj Herkuljev tempelj stal, je zdaj stolna cerkev sv. Lorenca. Nekaj vode je za občno rabo iz reke v mesto napeljane, ki na stermi severni strani mesta, kjer je nekđaj Mecenova pristava bila, in kjer so dan današnji fužine, po silno napétim robu hriba v lepih slapičih (cascatelle) v zeleno dolino teče. — Hitel sim še ogledat lepo, pa zanemarjeno poslopje z velicim vertam, ki mu „Villa d' Este“ pravijo, zato ker ga je kardinal Hipolit Esteški — mende tisti, ki je potem, ko je bil divjiga Rolanta prebral, Ariosta prašal: „Messer Lodovico, dove diavolo avete preso tante coglionerie?“ — v letu 1549 sozidal in napravil — in potem sim vlažen Tivol, ali kakor Horaci pravi, „Udum Tibur“, zapustil in se nazaj v Rim vernil.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* „Šolski prijatelj“ piše: „Prečastitljivi Lavantinski knezo-škof za slovensko-nemške šole slovensko-nemško berilo pišejo. Tudi, da bi se kje v „veliko berilo za ponavljavce“, ki se ravno v Beču natiskuje, toliko pomot ne urinilo, kakor v „malo berilo“, so sami knez popravilo prevzeli. — Svetovavstvo Kersške škofije je z ukazom 7. augusta t. l. slovenski časopis „Šolski prijatelj“ uradno priporočilo in vse šolske oglednije povabilo, naročnike nabirati. Le na tako vižo

se zamore „šolsk. prijatelj“ pri življenji obderžati. — Naj bi ne bilo to priporočilo glas upijočiga v pušavi! Če bi le vsaka ljudska šola na Slovenskem saj en iztis „šolsk. prij.“ imela, bi stal na terdnih nogah.

* Staro-Italia slavenska od J. Kollar-a, ki se je po njegovej smerti nehala tiskati, se spet tiska. Pervi del, ki obseže 66 pol, je že natisnjen; drugi del bo ravno tako obširin.

* Na vseučilišču v Tubinkah bo prihodnje šolsko leto prof. Moric Kapp na tamošni filozofiški fakulti primerjajočo slovnico vsih slovanskih narečij razlagal.

* Česki dekan Hnojek je spisal prostonarodno človekoslovje, ki se že v Pragi tiska.

* Te dni so se vernili iz Kalifornije štirje Dalmatinci v svojo domovino. Vsak zmed njih je ondi (ako je res, kar se pripoveduje) v kratkem času nakopal za 60.000 gold. zlata.

* 10. augusta so pokopali v Petrogradu slavnega Šukovskega. Tudi cesarevič Aleksander je bil pri pogrebu.

* Česki pesnik, gospod Picek, spet pripravlja za tisk zvezek novih pesem.

* Dr. Josef Pečirka je izdal knjižico pod naslovom: „Navedene k štěpařstvi“ (navod k ceplenju dreves). Ta knjižica je posebno namenjena za šolsko mladost.

* Jukič našteje v Bosni 1.096.000 ilirov, 6000 ciganov, 2500 judov; skupej 1.100.000 na 1036 štirjaskih miljah. Turško se v Bosni le prav malo govori; v mestih in vaséh se večidel le horvaško govori.

* Nova knjiga je prišla v Novem Sadu na svitlo pod nadpisom: Dečanski pervenac, opis Ipekske patriaršie, mnogo starih zidanj in mest starega Serbskega in Kosovega polja. Izdal jo je Jurisič, jerononah dečanski.

* V Temišvaru se tiska delo pod naslovom: „Vojvodjanka ili različne pjesme“ od Mikajloviča, ki bo 7 do 8 pol obseglo. Cena mu je 30 kr. Kdor 10 iztisov vzame, dobí dva poverh.

Novičar iz slovanskih krajev.

Od sv. Trojice na Štaj. 1. sept. V nedeljo, 20. augusta, je bil za faro sv. Križa posebno pa za srenjo sv. Trojice prav vesel dan, ker je bil novi oltar sv. Antona, ki ga je Leopold Göcel iz Celja lepo naredil, slovesno blagoslovljen. — 30. augusta je bila šolarska preskušnja pri sv. Križu; veselo je bilo otročičke prav lepo po slovensko odgovarjati ališati; posebno v kersanskem nauku prav dobro podučeni, so se tako dobro odrezali, da so se stariši in tudi drugi gospodje nad njimi čudili; velika hvala gré zato nevtrudljivim gospodam katehetam J. Kugler-ju in Kalin-u.

22. augusta so otroci na nekim škednu v Ločki vasi poleg Slatine zakurili, vender so iz Slatine precej z brizglami prihiteli in obranili, da oginj ni naprej segel. 29. augusta je pa v Gerličah, eno uro od nas, troje staniš pogorelo; kakor ljudje pravijo, je oginj tudi po otrocih bil vstal. Starši! pazite za Božjo voljo na otroke. Janez Žaberl.

Iz Nabrežina na Krasu. M....č. Delavci železnice pri nas pogostama nepokoj delajo. Ni davnej je razberzdan taliansk delavec železnice v kerčmi nekiga našiga soseda z nožem ubodil tako močno, da je kmalo potem umerl. Rajni je bil okoli 42 let star, in je zapustil revno staro mater, ženo, ubogo siroto, in pa troje neodrašenih otrok.

Pod Nabrežinam pri studencu Brojinci, kjer so

cesarski inženirji obilo vode našli za postrežbo kolodvora in Teržaškiga mesta, je veliko dodelaniga; pa nekaj dni sèm je to delo iz neznanih vzrokov ustavljeno.

Naših primorskih bregov se je tudi grojzдна plesnoba lotila; oljke je pred nekimi tedni strašen vihar polomil in zernje oklatil, tako da zamoremo le malo olja in vina letos pričakovati.

30. dan pretekliga mesca se je pri nas strašna nesreča primerila. Pastirci iz bližnje vasi sv. Križa so svoje čede na srenjski pašnik prignali, kjer je strašno globoka jama. Otroci skakljajo okoli te strašne jame in mečejo kamne noter. Enimu spodletí, ter pade v strašno 45 sežnjev globoko jamo; z velicim trudam ga ob 4. popoldne po vervih izvlečejo vsiga zdruzeniga!

Iz Nemške vasi 2. sept. J. K. Grojzдна plesnina se semtertje prikazuje; pri muškateljčevim grojzdji sim jo jez zapazil, posebno na takih brajdah, ki so pod streho; to sim vidil v Čretežu, v Nemški vasi, v Sremiču tudi na černinskih grozdih; po nogradih je dosihmal še nisim vrajmal. Da bi to le ne bilo slabo znamenje za prihodnje leto!

Iz Ljubljane. Za občinstvo važniši sklepi poslednje seje mestniga odbora so bili sledeči: prevdarek (preliminare) mestnih stroškov in dohodkov za prihodnje leto naj pretrese za to izvoljeni odbor, potem naj se skozi 14 dni pri magistratu očitno na mizo položi, da ga vsak mestnik pregledati zamore, za tem pride v pretres mestnimu odboru; — ker se ima za realno šolo služnik vdinjati, naj vodstvo te šole razpiše to službo, v kateri služnik dobiva iz določeniga mestniga denarja 18 fl. na mesec, 40 fl. za staníše, 25 fl. za kurjavo, 8 fl. za svečavo; — že več let razodevanim željem: da bi se na cesti od Maliča do Latermanoviga drevoréda drevoréd (alé) napravil, ker poleti na ti poti sonce hudo pripeka, se bo sedaj vstreglo, in na desni strani drevored z divjimi kostanji še to leto delati začel; vodni žlebi se bojo zavoljo tega iz desne strani na levo k zidu gosp. Maličeviga verta prestavili; cesarska cestna kasa bo k temu dala 491 fl. 16 kr., stroški pa, ki bojo zadeli mestno kaso, so prevdarjeni na 535 fl. 35 kr.; ker pa je odbor sklenil, naj magistrat sam to delo prevzame, se je nadjati, da bojo stroški še manjši; — tudi gosp. dr. Hlubek, kterimu je vlada izročila železnico, nje postaje in kolodvore na Štajarskim in Krajskim z drevjem zasaditi in ki je bil te dni nalaš za to v Ljubljani, da se je pomenil z Ljublj. kmetijsko družbo, ki mu bo lepih murv in topolov v ta namen dala, bo še to jesen začel jame kopati za napravo drevoreda po celi dolgosti Ljublj. kolodvora od Dunajske ceste noter do družiga konca doli; še en drevored bi pa rad napravil od konca Blatne vasi do kolodvora in je naprosil: naj bi mestni magistrat mu od posestnikov bližnjih zemljiš dovoljenje pridobil za postavo nekterih drevés na ti poti, na kateri je poleti tudi senčen drevored sila potreben; nadjati se je, da bojo posestniki dovolili v to, ker jim ne bo nobene škode prizadjalo, mesto pa olepšalo. —

Ker je vsacimu očitno, ki ima oči in hoče viditi, da je magistrat to leto veliko storil za olepšanje Ljublj. mesta, sosebno v cestnih zadevah, nas teži še eno reč, tudi prav potrebno in od popotnih, ki v naše mesto sedaj pogostama zahajajo, že mnogokrat ogovorjeno, magistratu prav živo na serce položiti, in ta je: pot na grad. Večidel vsak popotnik gré na grad ogledat lepo okolico Ljubljansko, — ali kako grozno gerda pot je gori, naj ga peljemo od šolskih ulic ali od Rebra! Po celih kupih čepinj mora človek začeti krevljat, in če višji

pride, tudi ni veliko bolji! Nočemo ravno govoriti od lepe poti na grad v Gradcu in terjati, da bi tudi naša taka bila — ali zboljšati bi se vunder dala na vsih stranéh, in nova nar pripravniši in nar lepši morebiti narediti memo ledenice. Naj bi častiti magistrat in mestni odbor to za dobro imé bele Ljubljane gotovo važno reč v prevdarek vzeli in storil, kar se storiti da! Potreba je očitna.

Novičar iz mnogih krajev.

Po naznanilu nemškiga Zagrebškiga časnika se pričakuje prihod cesarjev v Zagreb 2. oktobra ob 3. uri popoldne. — C. k. ministerstvo nauka je deželnim šolskim oblastim naukazalo za take učence, ki hočejo iz 3. klase ljudske šole v 1. gimnazialni klas prestopiti, pa niso dosto terdni v svoji vednosti, pripravljansko šolo osnovati. — Mitna straža (Finanzwache) po razmerah časa prenaprejena bo prihodnjič vojaškiga stanú. — Zavolj goveje kuge v Moldavi je na Erdeljski meji čas kontumacie za goveda od 10 na 20 dni podaljšan. Na Ogerskim in Gališkim se ne širi goveja kuga dalje. — Čuden primerik naznanijo „Pražske novine“: stara ženica, že 30 let popolnoma slepa, je hipoma spet pregledala, da vidi dobro po dnevi; ponoči pa spet oslepí. — Na otoku Karfjanskim (Korfu) razsajajo kôze ali osepnice tako hudo, da od 18. aug. do 2. sept. je zbolelo 300 oséb; celò po 70 let stare ljudi in tudi take, ki so prave koze že prestali, napadajo. — Po telegrafu čez Strasburg pride sedaj vsako naznanilo dolgo pot iz Pariza na Dunaj o 2 urah. — Narovejši novice iz zlate Kalifornie pravijo, da so ondi našli 10 sežnjev pod zemlje kos zlata, ki vaga 26 liber in je okoli 10.000 fl. vreden. — Skušnje z električno svitlobo (blisku enako) so pokazale, da se pri ti luči 1300 korakov dalječ naj drobnejši pisanje lahko bere. — Spet se je jela delj časa potihnjena govorica širiti, da se kraljevi stranki na Francoskim hočete zediniti in zedinjeni spodriniti Napoleona. — Po Dunajskim vradnim časniku ne bo branila austrijska vlada Napoleonu, se za cesarja oklicati, ker se nadja, da bo cesar mirú in sprave, pa ne cesar vojske. — V Ogerskih goricah bojo začeli 20. dan t. m. grojzdje tergati, ki obeta posebno dober pridelk. — Kolera pojenjuje na Ruskim in Poljskim. — Vradni Francoski časnik je preklical govorico, da bo Francoska armada Rim zapustila; Francozi ostanejo še tam, ker Rimcam še zmiraj ni štúpati, da bi se ne vzdignili zoper papeževo vlado. — Čenaravoslovske znamenja ne lažejo, bo prihodnja zima ostra; divje gosí so začele že zgodaj svojo pot proti severnim krajem. — Strašna nesreča se je primerila na Erieskim otoku v severni Ameriki ponoči od 19. do 20. pretekliga mesca. O gosti megli, da se ni nič vidilo, sta zadela dva parobroda (barki) s tako silo eden na družiga, da se je eden razbil. Vodnik je prigovarjal svojim popotnim, da naj se ne prestrašijo, ker ima upanje, da bo barka, čeravno razbita, prijadrila srečno do luke (brega); tode Norvežani niso razumeli vodnika, ki je govoril angleško, in berž jih poskoči več v vodo. Ali kmalo začne barka se topiti; popotni začno kričati, da se Bogu usmili; vodnik jim velí: naj vzamejo iz barke mize, stole in postelje, ker vse je s sapo napolnjeno in jih bo otélo potopa, — ali v strahu in vpitji so toliko manj poslušali njegove besede, ker angleškiga jezika niso razumeli; o poltreh ponoči se je potopila barka, in več kot 200 oséb je storilo strašno smert v vodi. Ko otéti dosežejo breg, so vsi ene misli padli na kolena in molili Boga, da jih je rešil strašniga pogína.